

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Sakhnovskiy împotriva Rusiei (MC) - 21272/03

Hotărârea din 2.11.2010 (MC)

Art. 6

Art. 6 § 3 lit. c)

Dreptul la apărare cu asistența unui apărător

Lipsa de contact personal, înainte de ședința de judecată în apel, cu un avocat desemnat din oficiu care a preluat cauza reclamantului în baza unui memoriu întocmit de alt avocat: *încălcare*

În fapt – În 2001, reclamantul a fost condamnat la pedeapsa închisorii pentru omor. În 2002, Curtea Supremă i-a respins apelul. În 2007, prezidiul Curții Supreme a admis o revizuire, a casat hotărârea pronunțată în apel și a retrimis cauza pentru reexaminare, considerând că nu a fost respectat dreptul reclamantului de a fi asistat de un apărător în timpul ședinței desfășurate în apel. În cursul noii proceduri în apel, reclamantul a urmărit ședința din arest prin videoconferință deoarece Curtea Supremă i-a respins cererea de a se înfățișa personal. Înainte de începerea dezbaterii, reclamantului i-a fost prezentată noul său avocat desemnat din oficiu, care se afla în sala de ședință, iar Curtea Supremă le-a acordat 15 minute de întrevvedere confidențială prin videoconferință. Reclamantul a încercat să refuze să fie reprezentat de avocat, considerând că era nevoie să se întâlnească personal cu acesta. Curtea Supremă a respins obiecția formulată de reclamant cu privire la avocatul său, considerând-o nerezonabilă. Instanța a reținut că reclamantul nu a solicitat înlocuirea avocatului de către un coleg și nici nu a solicitat permisiunea de a alege alt avocat. Într-o decizie diferită, Curtea Supremă a hotărât să nu accepte noua declarație de apel a reclamantului și să examineze dosarul cauzei în baza declarației depuse în 2002 de fostul avocat al reclamantului înainte de precedentă ședință în procedura de apel. În aceeași zi, Curtea Supremă a examinat fondul cauzei și a confirmat hotărârea pronunțată în 2001.

În drept – Art. 6 § 1 coroborat cu art. 6 § 3 lit. c): a) *Calitate de victimă* – Autoritățile au recunoscut încălcarea inițială a drepturilor reclamantului prevăzute la art. 6, cel puțin în ceea ce privește absența unei asistențe corespunzătoare din partea unui apărător în procedura de apel desfășurată în 2002. Curtea consideră însă că simpla redeschidere a dosarului cauzei nu era suficientă pentru a-l lipsi pe reclamant de calitatea sa de victimă. Acest punct de vedere este strâns legat de caracteristicile sistemului rus de revizuire, așa cum era în vigoare la momentul faptelor. În primul rând, cauza putea fi redeschisă de nenumărate ori, fără nicio restricție. În al doilea rând, decizia de redeschidere a cauzei ținea de puterea discreționară a procurorului sau judecătorului, care decidea dacă o cerere de revizuire merita să fie examinată pe fond. Indiferent dacă procurorul era cel care introducea o cerere de revizuire sau dacă președintele instanței era cel care anula decizia unui judecător de a nu admite o astfel de cerere, decizia se putea lua din oficiu, ceea ce îi dădea statului pârât posibilitatea de a se sustrage controlului pe fond exercitat de Curte redeschizând încontinuu procedura. În plus, procedura internă este deseori redeschisă la inițiativa autorităților ruse atunci când

acestea află că respectiva cauză a fost admisă de Curte spre examinare. Se poate întâmpla ca redeschiderea să fie favorabilă reclamantului, caz în care este utilă. Cu toate acestea, ținând seama de ușurința cu care Guvernul folosește această procedură, există și riscul unui abuz. Dacă Curtea ar accepta necondiționat faptul că simpla redeschidere a procedurii are automat ca efect înlăturarea calității de victimă a reclamantului, statul pârât ar putea împiedica examinarea oricărei cauze pendinte recurgând în mod repetat la procedura revizuirii în loc să remedieze încălcările anterioare asigurându-i reclamantului un proces echitabil. Pentru a stabili dacă reclamantul își păstrează calitatea de victimă sau nu, Curtea ia în considerare procedura în ansamblu, inclusiv cea ulterioară redeschiderii. Această abordare permite stabilirea unui echilibru între principiul subsidiarității și eficacitatea mecanismului Convenției. În speță, Curtea consideră că simpla redeschidere a procedurii în cadrul unei cereri în revizuire nu constituie o reparație corespunzătoare și suficientă pentru reclamant.

Concluzie: excepție preliminară respinsă (unanimitate).

b) *Nouă comunicare a cererii către Guvern* – Guvernul susține că Curtea ar fi trebuit să îi comunice capetele de cerere formulate de reclamant cu privire la cea de-a doua procedură în apel. În observațiile suplimentare prezentate în martie 2008, reclamantul s-a plâns de ședința de judecată desfășurată în cadrul celei de-a doua proceduri în apel, în noiembrie 2007. O copie a fost trimisă Guvernului în timp util. Acesta nu era împiedicat de nimic să depună alte observații drept răspuns. Întrucât Curtea a admis ulterior cererea Guvernului de trimitere a cauzei la Marea Cameră, Curtea i-a acordat acestuia o nouă posibilitate de a prezenta observații. Prin urmare, Guvernul nu a fost dezavantajat față de reclamant.

c) *Renunțarea la dreptul de a fi asistat de un apărător* – În 2007, reclamantul s-a declarat nemulțumit de modul în care Curtea Supremă a organizat asistența unui apărător și a refuzat serviciile avocatei care tocmai fusese desemnată din oficiu. În fapt, reclamantul nu a solicitat un alt avocat în locul acesteia și nici nu a solicitat amânarea ședinței dar, fiindcă acesta nu avea cunoștințe din domeniul juridic, nu era de așteptat din partea sa să formuleze cereri precise. Faptul că reclamantul nu a solicitat aceste măsuri procedurale nu poate fi considerat așadar o renunțare la dreptul său de a fi asistat de un apărător.

d) *Asistența efectivă a unui apărător* – Este evident că, în opinia autorităților, cauza era suficient de complexă pentru a necesita asistența unui avocat profesionist. Deși noul avocat numit din oficiu era calificat și a fost pregătit *a priori* pentru a-l asista pe reclamant, aceste argumente nu sunt decisive. Reclamantul a putut să comunice cu avocatul său doar 15 minute, chiar înainte de începerea ședinței. Având în vedere complexitatea și gravitatea cauzei, timpul acordat era vădit insuficient pentru a-i permite reclamantului să discute cauza cu avocatul său și să se asigure că aceasta cunoaște bine dosarul și pregătește o apărare corespunzătoare. De asemenea, nu era sigur faptul că se asigura suficientă confidențialitate comunicării prin videoconferință. În prezenta cauză, reclamantul a trebuit să folosească sistemul de videoconferință instalat și operat de stat. Reclamantul avea așadar motive legitime să se simtă incomod în timpul întrevederii cu avocatul său pe tema dosarului. Guvernul nu explică motivele pentru care era imposibilă luarea altor măsuri pentru a-i asigura reclamantului asistență din partea unui apărător. Desigur, transferul reclamantului la Moscova pentru o întrevedere cu avocatul său ar fi fost o operațiune îndelungată și costisitoare. Deși subliniază importanța capitală a unei asistențe efective din partea unui apărător, Curtea trebuie să examineze dacă, având în vedere acest obstacol geografic deosebit, guvernul pârât a luat măsuri care să compenseze suficient restricțiile aplicate drepturilor reclamantului. Nimic nu împiedica autoritățile să organizeze măcar o convorbire telefonică între reclamant și avocatul său cu ceva mai mult timp înaintea ședinței ori să îi desemneze din oficiu un avocat

care să-l poată vizita la centrul de deținere și să fie alături de acesta în timpul ședinței. De asemenea, nu este clar de ce Curtea Supremă nu a încredințat reprezentarea reclamantului aceluiași avocat care l-a apărât în fața primei instanțe și a întocmit prima declarație de apel. În fine, Curtea Supremă ar fi putut să amâne ședința din oficiu pentru a-i lăsa reclamantului timp suficient ca să discute cauza cu noul său avocat. Măsurile luate de Curtea Supremă nu au fost suficiente și nu i-au asigurat reclamantului o asistență efectivă din partea unui apărător în cea de-a doua procedură de apel. În consecință, această procedură nu a remediat neregulile primei proceduri: nici în 2002, nici în 2007, reclamantul nu a beneficiat de asistență efectivă din partea unui avocat.

Concluzie: încălcare (unanimitate).